

Het Gewapende Volk.

Inhoudsopgave 8 september 1914; Het Gewapende Volk

Het Gewapende Volk.1

- 5 Onder dit opschrift komt in "De Jonge Man" een artikel voor van de hand van den oud-minister van Oorlog H. Colijn.
Het Nederlandsche Leger op voet van Oorlog!
- De Vloot gemobiliseerd!
- 10 Het Nederlandsche volk, in zijn militair georganiseerd gedeelte, gereed om op het eerste sein van zich af te slaan en zoowel zijn onzijdige houding als zijn zelfstandig volksbestaan te verdedigen!
Er waren er in ons land maar weinigen, die ernstig geloofden, dat dit nog eens komen zou.
- 15 Vredesvrienden hadden zóó lang gezongen, dat velen er door in slaap waren gevallen.
Anderen hadden betoogd – en ook zij hadden hun gehoor gevonden – dat een oorlog op groote schaal tot de economische onmogelijkheden behoorde.
Derden weer waren van meening dat Nederland toch weerloos was en dit het dus
- 20 geen zin had veel zorg aan onze defensie te besteden, waar men immers het geld zoo goed voor andere dingen gebruiken kon.
En tegen dien Driebond moest het Nederlandsche Legerbestuur vechten om voor 's lands weermacht het allernoodigste te verkrijgen.
- 25 Dat de voorstanders van een krachtige defensiepolitiek beter hebben gezien dan hun tegenstanders is thans door de uitkomst bewezen, zegt de schrijver.
De aandonderende sneltrein wordt niet opgehouden door een grassprietje op de rails. Even weinig vermocht de vredesbeweging tegen de nationale
- 30 volksstemming toen het spannen ging.
De aankondiging van den komenden krijg bracht inderdaad een gevoeligen schok toe aan alle economische verhoudingen, maar de naar de grenzen stormende millioenen werden er in hun gang geen oogenblik door gestoord.
Is dan misschien de derde bedenking van grootere juistheid? Is dan wellicht
- 35 het beweren, dat Nederland zich toch niet verdedigen kan, door den loop der zaken gerechtvaardigd? Er waren menschen die vroegen: Wat zullen wij met onze 200.000 man tegen de 4 millioen Duitschers? Ja, in 1911, toen ook reeds de mobilisatie van het leger dreigde en maatregelen genomen waren tot bescherming van de overgangen van de Maas in Limburg, toen kon men in een
- 40 onzer bladen lezen: "Wat moeten deze onnoozele paar duizend man tegen de millioenen Duitschers?"
Wie zich een worsteling denkt van Nederland alleen tegen Duitschland en wie zich de zaak dan nog zoo voorstelt, dat 4 millioen Duitschers zich richten zullen tegen de paar duizend bewakers en verdedigers van één brug; ja, dien
- 45 moet de moed wel in de schoenen zinken.
Maar dat dankt hij dan aan zijn eigen waanvoorstelling.
Nooit toch is er één deskundige geweest, die voor de weerbaarmaking van ons volk gepleit heeft met de gedachte dat wij het daarna alleen tegen een Europeesche grootmacht zouden kunnen opnemen.
- 50 Natuurlijk *indien* dat geval zich voordeed, ook dan zou men hebben te doen wat mogelijk was. Maar het is niet met het oog op die gebeurlijkheid allereerst dat onze tegenwoordige weermacht is ingericht.
- De heer Colijn zet dan uiteen, dat men sinds 1864 hoe langer hoe meer is gaan inzien
- 55 dat men zich moest wapenen tegen het veel grootere gevaar van schennis onzer onzijdigheid en het daaruit voortvloeiend gevaar, in een oorlog betrokken te worden. Niet maar "het hart van het land", het heele land moest verdedigd worden.
- Een der eerste uitingen van dat gewijzigdinzicht was de schepping van een
- 60 afzonderlijk veldleger, van een operatief orgaan, dat kon optreden op elk

punt van onze grenzen, overal waar het noodig was. De latere wetten (zoo de Militiewet 1912) hadden de strekking om de *geoeffendheid* van dat leger te verhoogen en om eene *geoeffende* reserve beschikbaar te stellen. Dit laatste werd beoogd met de in 1913 in werking getreden Landstormwet, die, als zij
65 geheel zal zijn uitgewerkt, nog ruim 150,000 geoeffende mannen als reserve kan verschaffen. *Thans* behoort tot den geoeffenden Landstorm echter nog slechts één lichting.

Onder de maatregelen in de laatste jaren genomen om de strijdvaardigheid van het leger te verhoogen, behoort verder allereerst de in 1913 in werking
70 getreden nieuwe organisatie van de infanterie genoemd te worden, die de mobilisatie veel vereenvoudigde doordat, na de opkomst der militie, geen nieuwe eenheden meer geformeerd behoeften te worden. Ook is den laatsten tijd de voorraad munitie voor de infanterie en de veldartillerie belangrijk vergroot.

75 Vrijdag 31 Juli achtte onze regeering het oogenblik gekomen om het Nederlandsche leger op voet van oorlog te brengen.

Zij was daarmee op tijd, doch ook geen minuut te vroeg. Want reeds den
80 volgenden dag gebeurde wat men in den kring der vakmannen steeds als een vaststaand feit had aangenomen: Duitschland richtte zich tegen het Fransche noorderfront.

Vrijdags werd door ons gemobiliseerd; Duitschland mobiliseerde toen nog niet. Er waren natuurlijk menschen die ons "aanstellerig" vonden, maar den
85 volgenden dag vloog het mobilisatiebevel langs alle draden door het Deutsche Rijk en werd het neutrale Luxemburg door Deutsche grenstroepen op vredesvoet bezet, werd ook aan België de eisch van vrijen doortocht gesteld. Aan den avond van denzelfden dag, dat dit ultimatum te Brussel was overhandigd, was de opkomst van militie en landweer bij ons een voldongen feit. Zeker, er viel
90 nog veel te doen, maar als het op haren en snaren gezet had moeten worden had den volgenden dag – d.i. 2 Augustus – met de concentratie van de gemobiliseerde weermacht een aanvang gemaakt kunnen zijn. Indien aan ons dezelfde eisch gesteld ware als aan België, dan zou – bij gemis van vestingen aan de Maas – den 4en Augustus 's morgens het Nederlandsche veldleger op zijn
95 post zijn geweest.

't Is nu anders geloopen. Er zijn enkele dagen geweest van onzekerheid, geboren uit de omstandigheid, dat het gevaar evengoed uit het westen komen kon als uit het oosten. Dit noopte tot het volgen van een andere gedragslijn bij het opstellen van de troepen, maar als het gevaar zich bij ons even
100 duidelijk geteekend had als bij België, naar welke zijde ook, dan waren we klaar geweest. Evenwel, met het oog op de zeer *snelle* inleiding van vijandelijkheden, reeds in den morgen van den 4en Augustus, ook geen minuut te vroeg.

105 Wat België trof, schrijft de heer Colijn, was door ieder deskundige verwacht. Tientallen van lijvige studies over den toekomstoorlog zijn in de laatste jaren verschenen en ieder schrijver nam als eene vanzelfheid aan wat gebeurd is. Wat meer zegt: België zelf legde met het oog daarop zijn Maaslinie aan en wij hebben er ons veldleger om in het leven geroepen.

110 Men kan verontwaardigd zijn over de gepleegde neutraliteitsschennis, maar dat men er verbaasd over is geweest wekt ??.

115 Kan onze defensiepolitiek in de huidige omstandigheden nu op vrucht wijzen? vraagt de schrijver.

Dat wij *voornemens* waren schending van ons grondgebied door een der oorlogvoerenden met de wapenen te beletten, bleek uit het mobilisatiebevel, dat gegeven werd gelijk met de algemeene mobilisatie in Rusland en
120 Oostenrijk, doch nog één dag vóór de Deutsche en Fransche mobilisatie; één dag vóór het ultimatum aan België; drie dagen vóór de oorlogsverklaring van Duitschland aan Frankrijk. En dat wij *bij machte* waren om ons voornemen

gestand te doen, bleek uit de snelle mobilisatie die afgeloopen was toen België de Duitsche eischen terugwees.

125 Wie zal nu zeggen welken invloed deze houding op onze naburen heeft geoefend? In een algebraïsche formule is dat niet uit te drukken, maar wel mag gezegd, dat een *vastberaden houding* gepaard aan het *vermogen* om van zich af te slaan, ons gevrijwaard hebben voor molest.

130 En dat is nu juist het punt waarin de onmachtzeurders zich altijd vergist hebben. Zij hebben zich blind gestaard op de tien tegen honderd, de honderd tegen duizend. Ze hebben uit het oog verloren dat het bij de tegenwoordige groepeerings der mogendheden vooral hierom ging, of Duitschland ons gaarne naast Engeland, of Engeland ons gaarne naast Duitschland zag optrekken! Want één van tweeën zou toch feitelijk het geval zijn indien een der twee

135 tegenstanders onze neutraliteit opzettelijk schond. En zegge men nu niet, dat dit argument Duitschland dan toch niet weerhouden heeft om België's neutraliteit te schenden; want dan vergelijkt men wat voor vergelijking niet vatbaar is. Dan vergelijkt men noodzakelijkheid met wenschelijkheid. Van *zuiver militair standpunt* bezien was het voor

140 Duitschland *noodzakelijk* om over België naar Frankrijk te trekken en daarom was het betreden van België's bodem door de Duitsche legers nagenoeg tot zekerheid geworden. Met betrekking tot Nederland kan alleen van *wenschelijkheid* gesproken worden. Het bezit der spoorwegen over Maastricht en Roermond zou de Duitsche operaties zeer *vergemakkelijkt* hebben, maar 't kon

145 ook zonder dat.

En dan geeft de te verwachten tegenstand den doorslag of men 't al of niet doen zal. Die maakt dan uit of 't dan nog voordeelig *blijft* een tegenstander meer te scheppen.

Zóó staat de zaak en niet anders.

150 Men kan over dat alles treuren, maar men heeft het *feit* te aanvaarden. En daaruit volgt dan ook onverbiddelijk dit, dat men zich te krachtiger wapenen moet, naarmate het voor een der grootmachten verleidelijker is om het grondgebied van een naburigen kleinen staat voor zijne operatiën te gebruiken.

155 Hoe grooter kracht die kleine buurman ontwikkelen kan, hoe minder kans dat hij in den oorlog wordt meegesleept.

Dat is het leidend beginsel geweest van hen, die het pleit hebben gevoerd voor een krachtige defensie-politiek.

160 En ook daarin heeft de uitkomst hen voorloopig in het gelijk gesteld, meent de oud-Minister.

Tot heden zijn we nog niet in den oorlog betrokken geworden en dat hebben we in den weg der middelen te danken aan het feit, dat we een bruikbare

165 weermacht bezaten en dat de Regeering bereid bleek haar te hanteeren. Hiermede is beslist dat onze defensiemiddelen bij den aanvang volkomen hebben beantwoord aan het doel dat men er mee beoogde.

Maar als er nu eens werkelijk gevochten had moeten worden, zegt ten laatste de grootste der Thomassen. Zie dan naar België, zoo antwoorden we! Het heeft

170 den grooten mogendheden geleerd, dat de kleine staten meer beteekenen dan zij wellicht vermoed hadden.

En Nederland is in militair opzicht stellig niet de mindere van België.

175 Zoo kunnen we dan, oordeelt de schrijver, alleszins tevreden zijn over de bij den aanvang verkregen resultaten.

Bij den *aanvang*... want nog is het einde niet!

180 *Allereerst* toch hebben we, zoolang de vijandelijke legers nog bijna dagelijks in de nabijheid onzer grenzen op elkaar stooten, te waken dat troependeelen, die verdwalen of over onze grenzen uitwijken, dadelijk *ontwapend* en *geïnterneerd* worden.

Niet minder scherp zullen we er op hebben toe te zien, dat, bij gevechten nabij de grens, *vervolgende* troepen in hun ijver zich niet laten verlokken

185 hun vervolging uit te strekken op Nederlandsch territoir. 1)
Zoolang men bij een en ander met kleine troepenafdeelingen te doen heeft,
levert deze taak geen bijzondere moeilijkheden op, maar als er geheele legers
ontwapend en geïnterneerd moeten worden – zooals den 1en Februari 1871 het
geval was met het 84,000 man sterke leger van Bourbaki aan de Zwitsersche
190 grens – dan wordt de zaak moeilijker, vooral als zulk een wijkend leger op
den voet door den overwinnaar wordt gevolgd.

In de tweede plaats blijft het gevaar voor opzettelijke neutraliteitsschennis
bestaan. Men zij in zijn oordeel daarover voorzichtig en billijk. De nu
aangevangen worsteling is de geweldigste die de wereld ooit aanschouwde. Het
is voor de 4 continentale grootmachten er op of er onder en waarschijnlijk
195 voor goed. "*Het einddoel van dezen kamp*" – zoo schreef de "Hamburger
Nachrichten" van 11 Augustus j.l. – "*is eene nieuwe regeling van de
machtsverhoudingen in het centrum van Europa, en daardoor eene wijziging in
den bloedsomloop van het geheele politieke organisme der oude wereld.*" Daar
gaat het inderdaad heen!

200 Men bedenke wat dat zeggen wil en vrage zich dan dit eens af: indien de zaken voor
Duitschland b.v. eens zóó komen te staan dat het winnen kan door b.v. een half
millioen zijner reservetroepen snel in Noord-België te werpen en dat het verliest
wanneer zulks te laat geschiedt, wat zal het dan doen?

205 Dan zal het alleen vragen wat grooter tijdsverlies met zich brengt: het
Nederlandsche leger op zij dringen of een omweg maken ten zuiden van Limburg.
En het zal den weg nemen die het minste tijd kost. Men kan volkomen dezelfde
vraag stellen met betrekking tot Engeland. Het is nog onmogelijk te zeggen
210 hoe het verloop zal zijn. Iedere dag, ja ieder uur kan nog nieuwe wendingen
brengen.

En al dien tijd moet het leger *wachten*, gereed tot daden!
Ten derde zij er de aandacht op gevestigd dat Japan aan Duitschland een
ultimatum stelde, over inwilliging waarvan zelfs niet gedacht kan worden.
215 Zijn de courantenberichten juist, dan zou de Japansche actie zich tot Kiau-
Tsjao bepalen. Maar zal het daarbij blijven? Zal Japan behalve Kiau-Tsjao
misschien ook trachten Samoa, de Carolinen en de verdere ten oosten en noord-
oosten van onzen Archipel gelegen Polynesische eilanden te veroveren? Zal het
hiermee zijn politiek ideaal: de alleenheerschappij in den Stillen Oceaan een
220 schrede naderbij komen? Zal Amerika dit zonder protest toelaten of staat ons
ook daar een strijd op leven en dood te wachten? Zullen wij daar buiten
kunnen blijven? En als wij in Azië eens meegesleept mochten worden in een
krijg tegen Engeland's bondgenoot Japan, wat zullen daarvan dan de
consequenties zijn voor onze houding in Europa?

225 Het Japansche ultimatum brengt ons een nieuw gevaar voor verwickelingen.
Ook hieromtrent moet het leger *wachten*, gereed tot daden!
Ten vierde ligt in de *toepassing* van artikel 7 van het Rijnvaarttractaat, dat
aan Duitschland vrijen doorvoer waarborgt een oorzaak van mogelijke
conflicten.

230 En *eindelijk*, nogmaals wijzend op de "Hamburger Nachrichten" van 11 Augustus,
het gaat om een *nieuwe* regeling van de machtsverhoudingen in centraal-Europa,
in een wijziging van het geheele politieke organisme der oude wereld. Dat *kan*
voeren tot de noodzakelijkheid om onze neutraliteit te laten varen. Wanneer
er een geheel nieuwe kaart van Europa geteekend moet worden, wanneer dat eens
235 de uitkomst zou zijn van de nu aangevangen worsteling, dan *kan* er een
oogenblik komen dat ook wij onze stem moeten doen hooren. Niet uit dwaze,
belachelijke zucht om aan groote politiek te doen, maar om bij de
eindregeling onze eigen belangen te waarborgen. En dan verlieze men niet uit
het oog, dat een paar honderd duizend man volkomen versche troepen aan het
240 eind van een grooten oorlog driemaal zooveel waard zijn als in het begin.
Ook daarom moet het leger *wachten*, gereed tot daden.

De heer Colijn besluit aldus:

Ga – zoo is ons aller bede – de oorlogsgeesel aan ons Land en aan zijn

Naspeuringen van Paul Theelen: 8 september 1914

245 Koloniën voorbij! Wij begeeren niet anders dan een bescheiden plaats onder de
zon, dan een onafhankelijk volksbestaan en de getrouwe bewaring van wat ons
door Gods voorzienig bestel in den loop der historie is toebetrouwd. Evenwel,
komt het anders, dan zal het gewapende Nederlandsche Volk zijn plicht doen,
250 dan zal blijken dat "Das Volk in Waffen!" niet alleen voor Duitschers
geschreven werd.

Tot zoolang: wachten!

Bidt God, maar houdt het kruit droog!

255 1) Het gevaar daarvoor is door de Duitse overwinningen na het schrijven van dit artikel wel
verminderd, maar niet opgeheven (Antwerpen).